

สนามของ “การผสมโรง”
ระหว่างนักสังคมศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์เพื่อเข้าใจ “ความยากจน”
Field of amalgamation between social scientists
and scientists for understanding “poverty”

กนกวรรณ มะโนรมย์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Kanokwan Manorom
Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University
E-Mail: kanokwan.m@ubu.ac.th

โหมโรง

การทำความเข้าใจ “การเป็น (being) ความยากจน” ไม่สามารถทำได้โดยศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งอีกต่อไปเพราะความยากจนมีความซับซ้อนทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และระบบนิเวศ ทำให้ความยากจนฝังรากลึกลงในสังคมจนยากจะแก้ไขได้ ปัจจุบันนี้คนในสังคมไทยพูดกันถึง “คนจนข้ามรุ่น” อย่างหนาหู จนรัฐต้องบรรจุเรื่องนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ซึ่งจะประกาศใช้ในปี 2566

นอกจากนี้ การทำความเข้าใจ “ความยากจน” ควรไปให้พ้นการคิดแบบยึดเอาศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งเป็นตัวตั้งเพราะตกอยู่ในหลุมพรางของมายาคติฐานคิดแบบคู่ตรงข้าม (binary thinking) เนื่องจากการคิดเช่นนี้รังแต่จะกักขังหน่วงเหนี่ยวความรู้และศาสตร์วิชาของตัวในพื้นที่แคบ ๆ ภายในพื้นที่ปลอดภัยของตัวเอง (comfort zone) ซึ่งมีอาจทำความเข้าใจปัญหาความยากจนที่มาจากโครงสร้างการพัฒนาและมีปัจจัยต้องหยุดนิ่งหรือแช่แข็งการนิยามความยากจนแบบเดิมเอาไว้ เช่น ยากจนเพราะขี้เกียจ รายได้ไม่พอ

การศึกษาต่ำ ดิดเหล้า หรือ ดิดยาเป็นต้น ทั้งที่การนิยามความยากจนคืออะไรหรือเป็นอะไรนั้นมันควรถูกรื้อสร้างถกเถียงอยู่ตลอดเวลาตามเงื่อนไขและบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ

ประสบการณ์ของผู้เขียนในการทำความเข้าใจว่า “ความยากจน” ว่าเป็นอะไรและมีที่มาที่ไปอย่างไร อีกทั้งการหาแนวทางลดความยากจนบนฐานข้อมูลทั้งระดับขนาดใหญ่ (big data) และข้อมูลเชิงลึก (deep data) นั้นมิได้เกิดมาจากการทำงานของผู้เขียนโดยลำพัง ผู้เขียนทำความเข้าใจ “ความยากจน” จากภาคสนาม (field) ร่วมกับนักวิชาการศาสตร์เดียวกันและศาสตร์อื่น ๆ ได้แก่ นักสังคมวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ที่ผันตัวเองมาทำงานด้านการบูรณาการข้ามศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ นักการตลาด และแพทยศาสตร์ ซึ่งแม้ว่าบูรพาจารย์สาขาดังกล่าวจะชี้ว่าการประยุกต์รวมทั้งศาสตร์และศิลป์คือสิ่งที่ต้องกระทำ แต่ว่าวิทยาศาสตร์ยังคงเป็นองค์ประกอบหลักอย่างปฏิเสธมิได้

ผู้เขียนเห็นอีกว่าการทำงานข้ามศาสตร์ในประเด็นเดียวกันคือ “ความยากจน” เกิดจากการถกเถียงแลกเปลี่ยนกันเชิงแนวคิดกับนักวิชาการที่มาจากหลายศาสตร์เพื่อแสวงหาแนวทางการทำงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งนักวางแผน นักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนา และนักวิชาการด้านสาธารณสุข ได้แก่ หมอ พยาบาล และเภสัชศาสตร์ในระดับจังหวัดและภาคประชาชนในพื้นที่ที่ทำงานกับภาคประชาสังคมอันยาวนานเพื่อแก้ไขความยากจน

การที่ผู้เขียนทำงานวิชาการเรื่องความยากจนที่ผ่านมา¹ ผู้เขียนมองว่า “ความยากจน” มีอย่างน้อยสองระดับ ได้แก่ ระดับที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่าและรู้สึกได้จากการได้ยิน ได้ฟัง และได้เห็น ซึ่งผู้เขียนขอเรียกว่า การทำความเข้าใจ “ความยากจน” ในระดับ “ภาพจำและภาพติดตา” เช่น การเห็นบ้านที่อยู่อาศัยอันซ่อมช่อ ผุพัง ไม่มีฝาบ้านครบทุกด้าน หลังคารั่วเต็มไปด้วยหมดมุงหลังคาด้วยสังกะสีเก่า ๆ ผุพังพร้อมจะพังครืนลงมา พื้นบ้านเป็นดินหรือปูนซีเมนต์เก่า ๆ ฝาและหลังคาบ้านไม่เป็นกระดากก็พลาสติกโฆษณาที่เหลือ

ทั้ง วัสดุอุปกรณ์ในบ้านที่เก่าแก่ บ้านตั้งอยู่ท้ายหมู่บ้านที่หาทางเข้าลำบาก และน้ำไหลเข้าบ้านในหน้าฝน เป็นต้น รวมทั้งเห็นการใช้รถเข็นเก่า ๆ เพื่อเก็บของเก่าริมถนนหรือฟุตบาท นอนริมทางเดินเมื่อเหนื่อยล้าจากการเดินทางของเก่าทั้งวัน ๆ ละหลายชั่วโมงหรือใช้จักรยานหรือมอเตอร์ไซด์เก่า ๆ เพื่อสร้างอาชีพ การหาบเร่ขายอาหารและขนม หรือ การออกไปขุดปูหรือหากลบเจียดปลาตามทุ่งนาในยามกลางคืนที่ผู้คนอื่น ๆ หลับนอนภายใต้ผ้าห่มอันอบอุ่น เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับรู้และได้ยินได้ฟังว่ากลุ่มคนจนคือกลุ่มคนที่มักมีรายได้ต่ำเตี้ย เช่น จากเก็บผักบุงในห้วยข้างบ้าน เก็บกระถินหรือใบไม้แห้งตามถนนหนทาง เร่ขายของในตลาดหรือชุมชนได้วันละราว ๆ 20 บาท หรือไม่ได้เลยก็มี อาศัยขำขันบাত্রจากวัด ต้องดูแลผู้ป่วยหรือคนชราหรือลูกหลานที่ติดยาเสพติดที่มีกอละวาดอยู่เสมอ ๆ ลูกหลานไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่กล้ายืมเงินกองทุนต่าง ๆ ที่มีในชุมชนเพราะไม่รู้หรือนึกไม่ออกว่าจะหาเงินที่ไหนไปคืน จำต้องอาศัยยืมเงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง เป็นต้น ผู้เขียนเห็นถึงความยากจนที่เห็นและรู้สึกได้นี้เป็นเพียง “ภาพจำและภาพติดตา” ของผู้เขียนในฐานะนักสังคมวิทยาที่ทำงานในประเด็นความยากจนในพื้นที่

ส่วนระดับการทำความเข้าใจความยากจนระดับที่สองคือการทำความเข้าใจความยากจนที่อยู่เบื้องหลังฉากของ “ภาพจำภาพและภาพติดตา” นั้นเอง หมายความว่า เป็นการทำความเข้าใจการเป็นความยากจนระดับที่ “ระดับนามธรรมหรือระดับภววิทยา (ontology) ของความยากจน” เช่น การตั้งคำถามว่า “การเป็น (being) ความยากจน” ว่ามันเป็นแบบไหนหรือมันคืออะไร? เงื่อนไข (conditions) หรือบริบท (contexts) ความซับซ้อนอะไรที่ทำให้เกิดความยากจนนั้น การทำความเข้าใจความยากจนระดับนี้ จำต้องอาศัยการวิเคราะห์และตีความอย่างลึกซึ้งโดยอาศัยฐานคิดมาจากศาสตร์ที่ร่ำเรียนมาหรือหากมีข้อมูลที่หนักแน่นลึกซึ้งพอเพียงรอบด้านผ่านกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบก็จะสามารถสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม หรือพัฒนาเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีฐานราก (grounded theory) เกี่ยวกับ “ความยากจน” จากข้อมูลภาคสนามได้

การผสมโรงระหว่างศาสตร์เต็มไปด้วยความท้าทาย

การเข้าใจความซับซ้อนของโลกและปัญหาทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจในปัจจุบันจำต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหลายศาสตร์ (Multi-disciplinary) (O'Rourke & Crowley, 2012; Eaglesham & Hardy, 2009; Hanson et al., 2006) การเชื่อมโยงของศาสตร์เข้าด้วยกันคือการนำความรู้ที่แยกตามระบอบสาขาต่าง ๆ (disparate knowledge) มาทำงานด้วยกัน (O'Rourke & Crowley, 2012) และต้องการระดับของการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ (Wagner et al., 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาหรือลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่สลับซับซ้อนยิ่งต้องอาศัยองค์ความรู้เป็นฐาน ต้องอาศัยข้อมูลที่มาจากหลายศาสตร์ประกอบกันโดยการผสมผสานหรือเชื่อมร้อยระหว่างศาสตร์ละมุน (soft) เช่น สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และศาสตร์กระด้าง (hard) เช่น ชีววิทยา หรือ กายภาพวิทยา (Porter et al., 2007) หรือบูรณาการบางส่วนจากหลายสาขาวิชาผ่านการเบนเข้าหาทั้งการสังเคราะห์หรือปะติดปะต่อความรู้เข้าด้วยกัน แต่การหลอมรวมหรือการควบรวม (Wagner et al., 2011; Pedersen, 2015) นั้นหลาย ๆ ครั้งเต็มไปด้วยการช่วงชิง (contested) ทั้งนี้เพราะศาสตร์แต่ละแขนงใช้ศัพท์หรือสำนวนภาษาเชิงแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างกันอันมีฐานมาจากการตั้งคำถามต่อสรรพสิ่งและวิธีการเข้าถึงความรู้แตกต่างกันเพื่อหาคำตอบและอธิบายสิ่งที่ค้นพบและมีระดับการตีความหมายเชิงนามธรรมไม่เหมือนกัน (Faye, 2007)

ผู้เขียนเห็นว่าการแบ่งปันหรือแชร์ (sharing) อารมณ์ความรู้สึกและรสชาติของความยากจนในหมู่เพื่อนนักวิชาการกันเองที่มาจากหลายศาสตร์เกี่ยวกับเป้าหมายและทิศทางการทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ได้โครงการลดความยากจน ผ่านกระบวนการทำงานและการปฏิบัติการในพื้นที่ เช่น ประชุมหารือ เสวนา การทบทวนหลังการทำงาน การถอดบทเรียนจากการวิจัยเพื่อนำข้อมูลหรือข้อสรุปจากการวิจัยมาพัฒนาโครงการแก้ไขความ

ยากจนในรูปแบบต่าง ๆ ประเด็นที่น่าสนใจมากที่สุดที่ไหลหรือปรากฏขึ้นมา ระหว่างการผสมโรงของการทำงานข้ามศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจความยากจนและการสร้างโครงการลดความยากจนนั้นเป็นเรื่องท้าทายระดับปรัชญา เพราะเป็นการบูรณาการข้ามภววิทยาและญาณวิทยาของศาสตร์แต่ละศาสตร์เลยทีเดียว เพราะการบูรณาการนี้มันเกิดขึ้นท่ามกลางการยึดจุดยืนในแก่นแกนศาสตร์ของตนและนักวิชาการแต่ละศาสตร์ก็ใช้แก่นความรู้ของตนในการแลกเปลี่ยน นำเสนอแนวคิดผ่านการร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อประกอบสร้างแนวทางการลด “ความยากจน”

สิ่งที่น่าสนใจคือเมื่อแต่ละศาสตร์มีแก่นแกนของตัวเองที่เกาะเอาไว้จนเหนียวแน่นเช่นนี้ การทำงานจะบรรลุเป้าได้อย่างไร ทำไมจึงไม่มีใครตีตัวจากออกจากทีม ทำไมยังทำงานกันอยู่อย่างขมิ้นมันด้วยทวงท่าอันครึกครื้นหรือเคร่งเครียดอยู่บ่อย ๆ จนสามารถสร้างอัตลักษณ์การทำงานร่วมกันได้ (a collaborative identity) ผู้เขียนเห็นว่าปรากฏการณ์ที่เห็นจากการทำงานข้ามศาสตร์ดังกล่าวท่ามกลางการดำรงไว้ซึ่งแก่นแกนของศาสตร์อย่างเสมอดันเสมอปลายนั้นคือการสร้างพื้นที่ของการสื่อสารด้วยการฟังอย่างตั้งใจ เข้าใจและการใส่ใจ (empathize) จนรู้สึกได้ (feel) ระหว่างคนที่มาจากศาสตร์ที่แตกต่างกันนั่นเอง

ยึดแก่นของศาสตร์ตัวเองแต่พร้อมจะเข้าใจศาสตร์อื่น

ประสบการณ์การทำงานภาคสนามในงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาความยากจนจังหวัดอำนาจเจริญระหว่างนักสังคมวิทยา นักการตลาด และหมอเผยให้เห็นว่านักวิชาการแต่ละศาสตร์ยึดเอาศาสตร์ของตนไว้แต่ก็พร้อมรับฟังนักวิชาการนอกศาสตร์ เมื่อบทสนทนาเริ่มจากการคุยในประเด็นที่ว่าการทำงานระหว่างแพทย์และนักสังคมวิทยาเป็นอย่างไร มีความคิดเห็นอย่างไร ใช้เวลานานหรือไม่ในการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน นี่คืบทสนทนาระหว่างผู้เขียนกับแพทย์หญิงเกี่ยวกับการทำความเข้าใจระหว่างหมอกับนักสังคมวิทยา

นักสังคมวิทยา: “แล้วกว่าที่หมอจะเข้าใจนักสังคมศาสตร์ยากหรือไม่ ใช้เวลานานไหม หรือรู้สึกว่าการปรับตัวหรือยัง และลดตัวตนของศาสตร์ตัวเองลงเยอะหรือไม่”

หมอ: “ไม่ได้ลดลงแค่เก็บเอาไว้เพราะยังเชื่อว่าเป็นหลาย ๆ สถานการณ์ ยังจำเป็นต้องใช้”

หมอผู้เชี่ยวชาญด้านพยาธิแพทย์ ผู้ที่ถูกหล่อหลอมจากกระบวนการหาความรู้และความจริงแบบวิทยาศาสตร์ที่ตั้งบนเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องชัดเจนเพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดและเชื่อว่าในระบบของสรรพสิ่งที่มียุ่ชัดเจน เธอบอกด้วยน้ำเสียงหนักแน่นจากคำถามข้างต้นว่า

หน้าที่หน้าที่คือการกรองข้อมูลทั้งหมด และข้อมูลทุกชุดต้องถูกตรวจสอบ เรียบเรียง และหาความสัมพันธ์ เมื่อเห็นภาพทั้งหมดจึงจะสรุปว่า ‘นี่คืออะไร’

นักวิทยาศาสตร์มักจะบอกคำตอบไว้ก่อนเสมอ และจะมีความกังวลมาก ถ้าการประชุมครั้งไหนที่ไม่รู้ว่า การประชุมในครั้งนี้ต้องการเห็นอะไร ปลายทางอยากได้อะไร เลยทำให้รู้สึกไม่ดี เพราะไม่แน่ใจว่ามันจะเกิดอะไรขึ้น เนื่องจากการถูกหล่อหลอมให้ ‘ไม่กล้าทำพลาด’ หรือ ‘พลาดไม่ได้’

เธอพูดต่อว่า นักสังคมศาสตร์อย่างผู้เขียนมีความอดทนต่อความไม่ชัดเจนของสรรพสิ่งมากกว่าตัวเธอ ดังที่หมอนำนี้พูดว่า

มีความรู้สึกกว่าอาจารย์ (ผู้เขียน) มีความอดทนต่อสิ่งที่ไม่ชัดเจนมากกว่ามาก (หมอ) เพราะว่าในการเจอกันแต่ละครั้ง เรื่องราวของเขา (คนจน) จะรอให้เขา (คนจน) ค่อย ๆ คลี่เรื่องราวออกมา ไม่ได้มีความรีบร้อน ทางฝั่งหมอก็มีคำถามมากมายว่า หลาย ๆ สิ่งเกี่ยวข้องกันอย่างไร สัมพันธ์กันอย่างไร และความจริงคืออะไร ซึ่งการรอคอยมีระยะเวลาของมัน (ศาสตร์การทำความเข้าใจบริบทและใช้เวลา

กับคนจนในความถนัดของอาจารย์) ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่เกิดการวิตกกังวล ไม่รู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัย และก้าวเดินออกมาเป็นเจ้าของเรื่องราว

ผู้เขียนในฐานะผู้ที่ถูกให้ทำความเข้าใจความพราะเลือน ความลักลั่น ความย้อนแย้ง และความไม่ลงตัวของปรากฏการณ์ในสังคม จึงไม่รู้สึกรู้ว่าตัวเองต้องอดทนเมื่อต้องศึกษาสิ่งที่ไม่มีความชัดเจน เพราะผู้เขียนในฐานะนักสังคมวิทยาที่ผสมความเป็นนักมานุษยวิทยาด้วย มีความเชื่อว่าไม่มีความจริงรอให้ศึกษา ปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น “ความยากจน” และ “คนจน” ต้องถูกตีความหมายและถูกอธิบายภายใต้แนวคิดเพราะผู้เขียนเชื่อว่าความจริงต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งมีหลายชุดและคนที่ผู้เขียนศึกษาต่างก็มีความจริงอีกชุดในการอธิบายความยากจนของตัวเองเช่นกัน ดังนั้นการไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนเอาไว้ก่อนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้นักสังคมศาสตร์เข้าไปค้นหาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจบริบทแวดล้อมของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

นอกจากนี้ แม้ถึงที่สุดแล้วการวิจัยข้ามศาสตร์ก็ยังคงอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่ละสาขา เพียงแต่ในกระบวนการวิจัยนั้น ทีมวิจัยจะต้องร่วมกันปรับมุมมองและกระบวนการทำงานระหว่างปฏิบัติการวิจัยในสนามให้เหมาะสมสอดคล้อง มีจังหวะสอดคล้องกับพื้นที่ บุคคล และบริบท อีกทั้งการมองผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นมนุษย์ มิใช่มองเห็นแต่เพียงร่างกายมนุษย์ โดยเฉพาะมุมมองแพทย์ที่ได้ถูกสอนมาว่าแพทย์เจ้าของไข้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสุขภาพกายและความเจ็บป่วยของมนุษย์ บ่อยครั้งผ่านกระบวนการของการรักษาภาวะเจ็บป่วย แพทย์มีอำนาจกระทำต่อร่างกายมนุษย์ในบางกรณี เช่น ในภาวะวิกฤติอำนาจตัดสินใจของแพทย์อยู่เหนือตัวผู้ป่วยที่เป็นเจ้าของร่างกายเสียด้วยซ้ำ ในขณะที่นักสังคมศาสตร์ที่ได้เรียนรู้มาว่าไม่มีใครเป็นเจ้าของใคร คน ๆ นั้นต่างหากเป็นเจ้าของตัวเขา เขามีจิตวิญญาณศักดิ์ศรี และตัวตนเหนือร่างกายของเขาเอง

ทั้งสองศาสตร์เห็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน

กลยุทธ์การถอยออกมาเป็นผู้สังเกตการณ์เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการศึกษาในภาคสนามและที่ประชุมเพื่อทำความเข้าใจความยากจนถือเป็นการโค้งเข้าหานักสังคมศาสตร์ของหมอ ดังที่เธอกล่าวว่า

ถอยตัวเองออกมาเป็นผู้สังเกตการณ์ อยู่วงนอกและคอยดูเพื่อที่จะทำความเข้าใจว่า สิ่งที่เพื่อน (นักสังคมวิทยา) กำลังทำอยู่ทำให้เกิดการเชิญชวนกลุ่มเป้าหมาย (คนจน) เข้ามาในวงสนทนา และ (คนจน) ลูกขึ้นแสดงความต้องการ

เมื่อถามว่าหมอได้มองเห็นประโยชน์ของนักวิทยาศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ที่ทำงานด้วยกันอย่างไรบ้าง หมอตอบว่า

ในจังหวะที่ต้อง “ชู้ต (Shoot)” นักวิทยาศาสตร์จะทำได้แม่นยำกว่า เข้าเป้าหมายมากกว่า แต่นักสังคมศาสตร์ทำให้เราเห็นภาพและบริบททั้งหมด นักวิทยาศาสตร์ เชื่อว่าถ้าไม่ได้เข้าใจทั้งหมด อาจจะมองครอบหน้ากากเหมือน “มัลล่ำปาง” ซึ่งจริง ๆ อาจจะมีเรื่องสำคัญที่อยู่ตรงนี้ แต่เราไม่ได้มอง

เหตุที่นักวิทยาศาสตร์สรุปข้างต้นเพราะนักวิทยาศาสตร์ให้ความสนใจข้อเท็จจริงและมุ่งใช้ข้อเท็จจริงเพื่อลงมือปฏิบัติทันทีทันใดในขณะที่นักสังคมวิทยามักใช้เวลาทำความเข้าใจบริบทและสนใจนำเอาข้อคิดเห็นและความรู้สึกของคนจนมาประกอบสร้างแนวทางการแก้ไขความยากจนดังที่หมอพูดว่า “มันต้องแยกให้ชัด (ข้อเท็จจริงและความรู้สึก) ว่าข้อเท็จจริงคือปรากฏการณ์จริง ๆ ที่เห็นและจับต้องได้ ส่วนความคิดเห็นมันอาจจะไม่มีต้นตอของตัวเอง แต่ต้องอาศัยข้อเท็จจริง ซึ่งเราต้องแยกมันให้ได้”

เย็นเยื่อและเชื่องช้า: ส่วนที่น่ารำคาญของนักสังคมศาสตร์

การทำงานข้ามศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ความยากจนนั้นแต่ละศาสตร์มีเงื่อนไขด้านเวลาต่างกับนักวิทยาศาสตร์ เช่น หมอเห็นว่านักสังคมศาสตร์เชื่องช้าไปในหลาย ๆ ครั้งจนดูเหมือนงานไม่ก้าวหน้าทำให้อยู่กับที่แต่เมื่อเปิดใจฟังด้วยความกลายเป็นผู้สังเกตการณ์ทำให้หมอพบว่าคนจนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีพื้นที่ของการแสดงอารมณ์ความรู้สึกและตัวตนได้ดีมาก ดังที่เธอกล่าวว่า

ส่วนที่รำคาญก็คือ เมื่อไหร่จะไปถึงขั้นตอนถัดไปสักที ย่ำอยู่กับที่มานานแล้ว ซึ่งทางนักวิทยาศาสตร์มองว่ามันเกิดการอึดตัวแล้วพอตัวเราเองรำคาญ ก็เกิดความกังวลว่ากลุ่มเป้าหมายก็จะเริ่มรำคาญและเกรงใจในเวลาของกลุ่มเป้าหมาย แต่จากการสังเกตก็เห็นได้ว่ากลุ่มเป้าหมายเกิดความสนุกสนาน และมีความยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

นักสังคมวิทยา:

วิธีคิดของผมกับหมอ มันถูกกระทำการให้มีส่วนผสมของกันและกัน ซึ่งพี (ผู้เขียน) ต้องเอาคู่ของนักสังคมศาสตร์ที่เป็นนักการตลาดกับนักสังคมวิทยาด้วย เพราะจะได้เห็นถึงความเป็นดั้งเดิม (original) ซึ่งเวลาที่ผม (นักสังคมวิทยา) มองนักสังคมวิทยา ผมก็จะเห็นเลยว่านี่เป็นจุดอ่อนของนักสังคมศาสตร์ ที่เราไม่ตั้งแกนอะไรบางอย่างและบางทีแกนไม่แข็งแรง เพราะว่าข้อมูลอยู่ตรงนั้น แต่ของเราข้อมูลไม่ได้ถูกดึงออกมา แต่ทั้งหมดคือข้อมูล หรือความเชื่อมโยง

อย่างไรก็ตาม หมอและนักวิจัยด้านการตลาดต่างยอมรับว่าการรอคอยให้นักสังคมวิทยานำการสนทนากลุ่มย่อยอาจดูน่าหงุดหงิดในสายตาของนักวิทยาศาสตร์ แต่เมื่อถึงที่สุดแล้ว ทั้งหมอและนักการตลาดต่างก็ยอมรับว่าการประชุมที่เปิดพื้นที่ให้คนจนได้เล่าเรื่องของเขาเป็นการสร้างการมี

ส่วนร่วมได้จริงเพราะเปิดให้ทุกคนทั้งคนจัดการสนทนากลุ่มย่อยและคนจนกลุ่มเป้าหมาย รู้สึกได้ว่าทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันและเป็นเจ้าของความรู้ร่วมกันได้ ดังนั้นการผลิผลและค้นหาข้อสรุปจนเกินไปอาจทำให้คนทำงานและนักวิจัยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันและอาจนำมาสู่การแยกย้ายออกจากทีมได้

บทสรุป

การทำความเข้าใจความยากจนจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของนักสังคมศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์เพราะประเด็นความยากจนมีความซับซ้อนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เรื้อรังในสังคมเข้าทำนองโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรมที่ข้ามรุ่นกันมายาวนาน การทำความเข้าใจความยากจนจากมุมมองศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งจึงไม่เพียงพอต่อการอธิบายว่าความสลับซับซ้อนของความยากจน บทความนี้มีได้มุ่งตอบว่าความยากจนเป็นอะไรหรือคืออะไร แต่บทความขนาดสั้นนี้มุ่งนำเสนอการมองกันและกันและการสังเกตการทำงานของกันและกันระหว่างนักสังคมศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ บทความนี้มีความข้อสรุปว่า การผสมโรงหรือการประสานกำลังกัน (synergy) ระหว่างนักวิชาการข้ามศาสตร์ข้างเติมไปด้วยความท้าทายในความพยายามใช้จุดแข็งของตนเองเพื่อหนุนเสริมกันและกัน อีกทั้งการฟังอีกฝ่ายอย่างตั้งใจตั้งใจและพร้อมจะกระโดดเข้ามาช่วยระหว่างทางด้วยจังหวะจะโคนที่เหมาะสมเนื่องจากมีเป้าหมายร่วมกัน ถือเป็นแนวทางสำคัญของการทำงานข้ามศาสตร์

บรรณานุกรม

- Faye, J. 2007. "The Pragmatic-Rhetorical Theory of Explanation." *Boston Studies in the Philosophy of Science*. 252: 43-68.
- Eaglesham, A., & Hardy, R. W. F. (Eds.). 2009. *Adapting Agriculture to Climate Change*. (NABC Report 21). Ithaca, NY: National Agricultural Biotechnology Council.
- Hanson, C. E., Palutikof, J. P., Dlugolecki, A., & Giannakopoulos, C. 2006. "Bridging the Gap between Science and the Stakeholder: The Case of Climate Change Research." *Climate Research*. 31: 121-133.
- O'Rourke, M and Crowley, S.J. 2012. "Philosophical Intervention and Cross-Disciplinary Science: The Story of the Toolbox Project." *Synthese*. 190 (11): 1937-1954.
- Pedersen, D. 2016. "Integrating Social Sciences and Humanities in Interdisciplinary Research." *Palgrave Communications*. 2. 16036. 10.1057/palcomms.2016.36.
- Porter A, L, Cohen, A,S, Roessner, D,J and Perreault, M. 2007. "Measuring Researcher Interdisciplinarity." *Scientometrics*. 72(1): 117-147.
- Wagner, C. S., Roessner, J. D., Bobb, K., Klein, J. T., Boyack, K. W., Keyton, J., ... & Börner, K. 2011. "Approaches to Understanding and Measuring Interdisciplinary Scientific Research (IDR): A Review of the Literature." *Journal of informetrics*. 5(1): 14-26.